

quan disposem de pocs detalls i de tan poca base comparativa.

El P. Fita, el 1903, en un article del *Bol. R. Acad. de la Hist.* (XLII, 458) sobre la Bna. comtal, va parlar de «los muros y torres de *Aladins* situados entre el castillo de Regomir y la torre Ventosa», segons un doc. de 1032; altres hi han llegit una variant en -zins, amb una -z- que pot ser exacta.¹ CCandi ho trobava encara en un de 1101; i en algun altre, proveït d'article, *Els Aladins*, i situant-ho cap a les muralles de Llevant, i afegint-hi cita d'un de 1096 «--- infra muros civitatis Barchinone, ad ipsos *Aladins*» (*Misc. Hi. Cat.* I, pàgina 190). El fet de dur article indueix a suposar un antic apellatiu; sigui cat. o no, però de llengua no extingida de gaire. Tanmateix no s'albira cap enllaç romànic (ni tan sols apellant a concebibles dissims.), ni cap base lexical per pensar en *àneda*, -*nec*, ni en *anar*. Quant a l'àrab, ni la inicial *Al-* ni el trivial record de les *1001 Nits* ni el judici «aràbic» de CCandi, p. 225 (sempre frívol en etimologia), no contrapesen la incredulitat que provoca el fet de ser a Barcelona.

Només ho compensa la reparació d'uns quants noms semblants en terres de fort adstrat aràbic.² Sobretot cal pendre com a indicatiu bastant ferm el nom d'un *Barranc dels Aladins*, a Monòver, afrontat amb Salinas, on degué haver-hi l'emudiment alacantí de tota -*d-* entre vocals.

Llavors, pensant que Bna. havia estat ocupada i fortificada pels moros durant prop d'un segle, i que en aquella primera data de 1032 no feia gaire més de trenta anys que, havent-hi recaïgut, fou rescatada pels nostres, trobem ja probable que hi pogués haver a les muralles algun fortí que fos batejat amb un nom d'ells, com a ròssec d'aquells setges i aquells sarraïns; per més que el parer de CCandi que Almansor i els seus assaltaren Bna. per aquelles torres no el recolza en dades positives (si de cas fóra que ells s'hi fortificarien).

Si volem res segur ens haurem d'acontentar amb aquesta versemblança, no recolzada en un enllaç etimològic ferm; car la forma del nom, donat el ventall tan ampli de possibilitats que deixa obert el joc de consonants dentals d'aquella llengua, permet massa pistes. El fet de dur article i ser plurals tant el nom valencià com el barceloní, més aviat dissuadeix de cercar-hi un antropònim, i sembla induir a un substantiu o adj. substantivat i proveït de l'article àr. *al-*: llavors pensem en primer lloc en l'adj. *°azim* 'gran', com sigui que en hispanoàrab el *z* es confonia del tot amb *d*,³ i tenim proves que la -*m* sonava -*n* en el vulgar dels moriscos, valencians i andalusos,⁴ com en castellà. De *Al-°Azim* 'el gran' sortiria, doncs, en plural el nom d'uns baluards: en plural *Els Aladins*, o d'uns *barrancs Ala(d)ins* 'els barrancs grans, el gros barranc'.

Per desgràcia ens impedeix sentir-nos segurs, el fet que hi hagi en àrab tantes altres obertures possibles, i en part no pas rebuscades. Que més valdria acontentar-nos enumerant-les concisament en nota.⁵

Un altre NL valencià que podríem pensar a lligar-hi

és el del *Barranc dels Algadins*, entre Alginet i Algemésí (xxxI, 124.6, 51.2), immortalitzat pel bell cap de brot literari de Llorente. N'he suggerit una etimologia romànica en el vol. I, 106.3f., perquè no li sabia veure cap enllaç aràbic, però ja amb fort dubte; i ara m'inclinaria a negar-la no sols perquè ací li'n podem suggerir un, sinó perquè dels descendents mossàrabs comprovats de CATINUS (*Catí* etc.) l'aparten la -*d-*, la -*c-* i l'araboide *Al-*; d'altra banda està provat que si bé el *°ain* aràbic en general s'esvaeix sense deixar rastre, en els arabismes romànics, en alguns hi apareix en figura de *g* (Steiger, *Contr.* § 35, pp. 283, 288, 277). Si aquesta etimologia d'*Algadins* fos segura, això reforçaria encara la probabilitat de la etimologia *al-°Azim* en els altres dos noms per més que també hi hagi *°ain* en l'alternativa (*c*).

Tot amb tot, sembla que tenim raons de pes per recomanar l'etimologia aràbiga que hem proposat amb preferència; l'alternativa (*b*) no té *°ain* susceptible de passar a (*g*); la (*a*) manca de base topo-semàntica; i la (*c*) opera amb mots aràbics de forma poc coincident amb la nostra i que no ens consten en l'àrab hispànic ni magrebí. D'altra banda el dels *Algadins* coincideix amb el de *Monòver* en el fet de ser un barranc, i en tots dos, *gran* i *fanós* barranc, al qual convé el sentit de *°azim*; i amb el de Barcelona, també: car essent uns baluards, amb conservació del nom que els haurien donat els moros hi degueren ser forts i grans baluards. Quant a aquells barrancs fóra ben concebible que ja en àrab es digués *al-bandaq al-°Azim* 'el barranc gran', car no podia ser petit l'un ni l'altre, vist que un d'ells marca el límit entre Monòver i la població sempre castellana de Salinas; ni el del poeta, on aquest troba tanta cosa i tan bella per descriure; després, el genèric *bandaq* seria substituït pel cat. *barranc* que el tradueix. I essent grans barrancs i gran baluard, seria pluralitzat en català, al·ludint a parcel·lacions o múltiples reductes reforçadors.⁶

En fi hi hagué encara un altre testimoni de *-aladi* a la toponímia valenciana que acaba de confirmar l'etimologia aràbiga preferible: *Borgaladi* figura com a nom d'una torre i un hort en el te. de València en el *Rept.*, p. 208: c sigui probablement *al-burğ al-°azim* 'la torre gran'.

¹ No sabem si es tracta del mateix doc. en què es funda el P. Fita o es tracta d'un altre, si bé d'any igual, 1032; l'Esp. Sagr. del P. Flórez (xxxix) hi llegeix «locum quem dicunt *Alaizinos*»; en el *Liber Antiq. S. Barc.*, despullat pel P. Mas més clarament alterat «locum q. d. *Alaizmus*». Si aquesta -*z-* té aires de ser legítima, molt menys la -(a)i-, car ens fiem més de bons paleògrafs com Fita i CCandi que dels clergues de què se servien Flórez i Mas en llurs còpies. Més detalls i conjectures sobre el lloc, en CCandi, GGC, *Ci. de Bna.*, pp. 170, 211, 225, 298 i n. 275. La situació de la Torre Ventosa que pren com a base CCandi és conjectural: només aproximada, com reconeix el mateix en el «plan de Bna. en el S. XI», pp. 296-7. — ² Un *Aladi*, però, que cita *Alcm* com «poblat a dues hores de Lleida» és d'una